№ 77 Մայիսի 1 (13) 1881 Մայիսի 1 (13) № 77

ՏԱՄՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 բուլ. կես տարվանը 6 բուլ։
Առանձին համարները 5 կոպեկով։

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մոտ։

Հասցե՝ Редакція «Мшака»

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(Բացի կիրակի եւ տան տօներից)

Նոյնապէս գրասենեակում է ամեն բան գնում։

Նոյնապէս գրասենեակի համար գնւում են
իրաւասութիւնք բոլոր 2 կոպեկ։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐԲԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Նամակ Խմբագրին։ Նամակ Խմբագրին։ Ներքին լուրեր։—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ։ Ցուցասանակ։ Աւազակութիւնները Թիւրքիայում։ Ֆրանսիա։ Նամակ Թիւրքիայից։—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ։— ՑԱՌՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ։— ՖԵԼԻԵՏՈՆ։

ՆԵՐԲԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐԻՆ

—

Թիֆլիս. 28 ապրիլի

Հայոց Բարեգործական ընկերութեան կանոնադրութիւնը ընդհանուր ժողովից ընտրված մասնաժողովի մէջ մշակվելուց յետոյ առաջարկվեց ընդհանուր ժողովի վերջնական քննութեանը, որը և կատարվեցաւ հինգ նիստի մէջ։

Հասարակութիւնը ընտրեց հինգ հաստատուն անձիք՝ պ. պ. Գ. Սունդուկեանց, իշխան Ն. Ամատունի, Ս. Մելիք-Մելիքսէթեանց, բժշկապետ Մ. Շահ-Գազանեանց և Բ. Նաւասարդեան, որոնց յանձնվեցաւ ենթարկել կանոնադրութիւնը բարեփոխման հաստատութեան և առնուազն հանել գործին, մինչև կանոնադրութեան հաստատութիւն ստանալը։

Գաղափարն յայտնել յարգելի հասարակութեանը, որ երեքշաբթի, ապրիլի 28-ին վերոյիշեալ հաստատամասերները, «Հայոց Բարեգործական ընկերութեան» կանոնադրութիւնը իրենցով հանգերձ, ներքնայարկի կոմիտեանի փոխարքայի Դիվանատուն վարչութեան կառավարիչ պարոն Պատրուանիանցին, ենթարկելու Ներքին Կայսերական Բարեգործութիւն կոմիտեի փոխարքայ Մեծ Իշխանի հաստատութեանը։

Դարձ ընթացքի մասին, յայտնելի համապատասխանելայս յանձնել են ինձ լրագրութեան մէջեցաւ, պարտիկապէս հաղորդել մեր ազգայնոց, որ և կը ջանամ հնարաւորութեամբ կատարել։

Բ. Նաւասարդեան

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐԻՆ

—

Թարգմանատան. 23 ապրիլի

Դիմելով մեր ընդարձակիներին և քաջալերին հաստատելի վանքի ասմունքների համար 29 բուրլի 50 կոպ.։ Ուստի կը խնդրեմ հաստատանել ուր հարկն է և ապրել մեր պատուական լրագրի առաջիկայ քերթերից մեկում ներքոյ գրեալ նուիրատուների անունները։ Ղուկաս քահանայ Ամիրեանից 1 ր., սիկին Անոյ Ամիրեանից 1 ր., վաղինակ Ամիրեանից 20 կ., Հասանագաղ Ամիրեանից 20 կ., վաղարշակ Ամիրեանից 20 կ., Շաւարշ Ամիրեանից 20 կ., Անոյշ Ամիրեանից 20 կ., Ցոփոր Ասլանեանից 1 ր., Պարսիրեկ Ամիրեանից 1 ր., Արշակ Ցիցիկեանց 1 ր., Ազգալան Յազարիբեանից 1 ր., Մովսէս Ամիրեանից 2 ր., սիկին Եղիսաբէթ Ամիրեանից 3 ր., Ցոփոր Էսրեկեանց 50 կ., Գէորգ Ասիրդեկեանց 50 կ., սիկին Թէհնան Ասիրդեկեանց 50 կ., Ասիրդեկ Ասիրդեկեանց 50 կ., սիկին Ոսկեանոյ Ասիրդեկեանց 50 կ., Արշակ Գասպարեանց 50 կ., Յոհաննէս Յարութիւնեանց 50 կ., Գրիգոր Ղազարեանց 50 կ., Դանիել Ջուսրեանց 1 ր., Գրիգոր Մովսէսեանց 30 կ., Սարգիս քահանայ Գեղամեանց 30 կ., Կարապետ Գեղամեանց 50 կ., Յովսեփ Թուսմանեանց 50 կ., սիկին Ոսկեանոյ Թուսմանեանց 50 կ., Ազգալան Սարգիսեանց 50 կ., սիկին Ոսկեանոյ Սարգսեանց 50 կ., Բարսեղ Սարգսեանց 30 կ., Գրիգոր Տէր-Դաւթեանց 50 կ., Ազգալան Ալեքսարեանց 50 կ., Յոհաննէս Ազգալարեանց 50 կ., Ազգալան Տէր-Գեղամեանց 1 ր., Ազգալան Միքայէլեանց 25 կ., Ցոփոր Ամիրեգեանց 50 կ., Յոհաննէս Թիւրքիւրեանց 50 կ., Դաւրիել Տէր-Գեղամեանց 50 կ., Միքայէլ Ղազարեանց 50 կ., Կարապետ Յոհաննիսեանց 2 ր., Բարսեղ վարդանեանց 25 կ., Մովսէս Լեմիլեանց 50 կ., Ասատուրատուր Ղազարեանց 1 ր., Աւետիք Ոսկեանց 20 կ., վարդան Պարսեղեանց 40 կ., Դաւիթ գնալով փոսի ծախքը իրենց վրայ կոպ. մնաց գումարը քսան ինն բուբլի տասն և հինգ կոպ.։

Կարապետ Յոհաննիսեանց

ՆԵՐԲԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

ԴԻԼԻՋԱՆԻՑ մեզ գրում են որ 25-ին և 26 ին ապրիլի այդտեղ հայոց ներքնայարկներ տարվեցան յոգնաւ գրագրարան։ Ներքնայարկերին առաջին անգամ «Յառաջ» ազգերգությունը։ Ներքնայարկերին այն տասնեան աջոյ էր, որ շատերը գնում էին, Առաջին ներքնայարկումից տիրոջները վճռաս արին 8 բուբլի, իսկ հրկրորդում աջոյվեցաւ. վճռաբար ծածկել։

—

ՂԱՐԱՔԻԼԻՍԱՅԻՑ մեզ գրում են. «Յոգնաւ վանքի ասվելոց գարձեալ ժողովարարութիւն է վերնում մեզ մօտ, որի գումարը ստացին 100 բուբլից անց է. յոյս կայ որ կը հասցնենք 200 բուբլ գումարի. վերջին երեք տարվայ շրջանում Ղարաքիլիսա գիւղը նուիրել է քիչ վանքի ասվելոց և քիչ «Միացեալ» ընկերութեանը 800 բուբլ։»

—

ՂԱՐԱՔԻԼԻՍԻՑ երեք վերստ հեռու գանվող Եսաղրլի գիւղում գալոց է բացվել և վարժարան է հրատարվել, որի մօտ մանուկները ստիպում են գոնէ հասարակ գրել, կարդալ և հաշուել։

—

Մեզ գրում են ՀԱՄԱՇԱՂԻՄԱՆ գիւղից որ այդտեղի գաղթականները գէպի լաւ բանց ուսուցչից, այլ ես չեն կամենում պանել նրան, այնպէս որ գաղթականից արդէն մնացու է առանց վարժապետի։ Թղթակիցը հրատիրում է այդ հանգամանքի վրա քնմանան անելի ուշադրութիւնը։

—

ՂԱՅԻՔԱՑԻՑ մեզ գրում են որ Ղազարի որը մի հայ իր կնոջը սրով վիրաւորեց։ Աստամ են այդ ոտանաւորեան փոքրի պատճառն այն էր, որ մարդը տիրեցեան գաստ իր կնոջ անենամամ կինը մէջերին ծանր վիրք ստացան՝ կարգացաս վարիչել։

—

Մեզ գրում են հնանեալը ՂԱՅԻՔԱՑԻՑ։ «Մեր քաղաքացիների մէջ գարձեալ շարունակվում են անընդհատ կռիւներ։ Շատ անգամ Ղազարի որը ստանց արդիւնքութեան մեռանցին. քաղաքացիներից մինը բարկացած լիներով անելը չը մեռ նեղաս, միւս քաղաքան էլ շատ քիչ անգիր մտաս, իսկ մի քանի անելուսամ նրան նեղաս չը թողցին»

—

Սիրերի Տանակ քաղաքից հեռագրում են «Հո-

ՖԵԼԻԵՏՈՆ

Երկար ժամանակ է ձեզ մի լուր չեմ հաղորդել, և ոչ մի բան չեմ գրել, շատ հաճախական է որ բնի մեռած կարծեցիք—բայց, ոչ—ընդհակառակը այն ասպիսան կենդանի և քաջառողջ էի, որ մեռնելու անգամ առիթ չունեցայ։ Լաւութեան պատճառը՝ նիւթերի առատութիւնն էր, շատրան էի, չը գիտէի թէ որ կողմից սկսեի, վերջապէս այս անգամ որոշեցի ֆեսկատրայի նման մի բան գրել։

—

Նախ և առաջ «ըշտէ»-ների երդերից, այսինքն գեղից լաւ առած չունեմ, շատ կարելի է որ ասանեան հնաստաս կատարութիւնը թիֆլիս նամակ ուղարկելն անգամ արգելած լինի մեր Պոմիլիանեան վարդան պատոյի պատգիրների նման։ Լրագիրները ուրախալի լուրեր հաղորդում են հայկական հարցի մասին, յուսնական հարցը լուծվելուց յետոյ, անմիջապէս մեր հարցը պիտի սկսեն։ Աստամ որեր ասայ լուծելի, վերջապէս կարդը մերն է, բայց վախենամ մի բան կայ։ Թուրքիի խնդիրը մի գուցէ արդէն լինի, և նրան էլ լուծվելուն ապասենք։ Եթէ հաստատ գիտենանք թէ Թուրքիից էլ վերջը հիշց կարդը մերն է, ինչս չունի, բայց գուցէ այն է, որ քաղաքական հարցերը Եւրոպայի ֆաբրիկանների պրոյեկտներից շատ են, որ մեկին ապասելու է։ Վերջ ի վերջոյ, եթէ մի որ հայկական հարցը լուծվի, մինչև այն ժամանակ հայերը այնքան կը լուծվին, որ Դիոգենէսի լապտերով հայաստանում հայ պըտռելու է։ Դրան ուսանելու համար թէ, «ուրդ լոյս, տիրեր, քիրդերը սատկեցան, մի վախենար, քեզիցդ կամ, լուսերդ անվտանգ են»։

—

Հնարագիտութեան մէջ հանդիպած Ամերիկան մի նոր գիտա է արել, նոգեկոչում մի մեքենայ է հարել։ Մեքենան երկու բերան ունի, մինը վերեն, միւսը ներքեն։ Վերեի կողմից ոգի մտցնում են մի խոզ, կամ մի եզ, մեքենան սկսում է շարժվել, խոզին ասելիցը գուրս են գալիս լաւ պատրաստված խոլբասներ (saucisson)։

Ո՞ւրան կարաս է հայկական հարցը այդպիսի մի մեքենայի։

—

Հայ երգասարդութիւնը սիսեց ազգասիրական ոգով գրել շարժել, տասնկերկին մի առած կայ «Հէր գոնեասան պիրեր սէս չրքարտ» որ նշանակում է, իրարանցիր գլխից մի մի տեսակ ձայն է գալիս։

Մասնաւորապէս մի առասնայ երգասարդ ազգասիրում էր, «պոլսեցիներին գեղ մի տար, հանիս պատանիցէք։ Միացեալ ընկերութիւն, թէ՞ է նշանակում, թէ՞ է անում, հայերի համար երգարգարութիւն, տրնեան պիտք է, և այլն»։ Բայց այդ երգարգարական նիւթերի համար այդչեն աշխատող մեկը կայ, փոխանակ այդչեն հիմնված և ազգից հանանգրված ընկերութիւնները խոսանալ և նուիրատուներին տատնեալ ուզելու, քաղ լիշնալ պարտը՝ իր համարութիւնը, իր ազգեցութիւնը, իր մասնաւորական ոյժը այդչեն պատրաստած մի ոյժի հետ միացնել։ Յատուկ է մեր վիճակը, որքան ստեղծութիւն են մեր գարձարները, այնքան բաղմութիւն են քանանգանները։

—

Տանկաստանի քաղաքներից մեկին մեջ, մի անուանի երգասարդ ուզեցել է բարձր ատաստ և գեղեցիկ երգութիւն տատ մի արիարդի վրա ասուանանալ։ Շատ է սրանել, վերջապէս մի հատ գտել է։ Դատեր գոգցիցեր, անգգեցաղեա, խաղալցեա, գեղանանցեա, յուսանցեա, վերջապէս ...ցեա ...ցեա ...ցեա մի սրանելի արիարդ։ Բայց այս ասելն յասելութիւնից, նուն չի բնական շնորհք, այսինքն չաղանից գեղեցիկ և մեղանցանոյ հարատատ թէ՞ գիտա—թէ՞ երգանութիւն։ Բայց ասանց, Ամերիկաստանի մեջտեղում քաղաքը լուսնանանի վեց ամսանանից յետոյ, խնդրե երգասարդը՝ մի գիշեր, գիտանական արիարդի վարձի արիարդանին՝ շարքի պատարանից գուրս է հանել։

—Նախանձելի չէ այդքան բան գիտցող կին ունենալը։

—

Եղբայր, ասում էր անցեալ օր, բարեկիցիկ մի պարոն իր ընկերին։

—Ձը գիտեմ թէ՞ ինչ անեմ, սա մարդից բան չեմ սարքած, որքան հնարանում եմ նրանից, նա այնքան բնի է մնանանում, թէ՞ անեմ որ ազատվեմ։

—Դա գիտերն բան է, փոխ ասար նրան մի բանի հարիւր մանեթի մեկ ամիս։

—

Մի ազարարութիւն շնորհեցէք, ասում էր մի խեղճ ալաշկերտի գաղթական, անխայտ եմ, ազքատ եմ, երեխաներ ունիմ և այլն...

—Դնա աշխատիր։

—Գործը չար է։

—Աշքատանք շնորհներ են շինվում, մշակութիւնն ազատ։

—Ասում են, գարդանի անդ չը կայ։

—Դնա ճիտ անդդ։

—Ի՞նչով գնամ, փող չունեմ հէ։

—Գրել կարդալ գիտես։

—Ձէ, ազատ,

—Եթէ ասանդ նամակ գրելու լինիս, թէ՞ կանեմ։

—Ուրիշին գրել կը տամ, ազատ։

—Անունդ էլ գրել չը գիտես։

—Ձէ, ազատ, մնաս բարով ինձ կը թաքնեմ ու թղթի վրան կը կոխեմ։

—Եթէ այդպէս է, գնա քաղաքայ ձեռնարդվիր։

—

Տար Աստուած որ Հայաստանը այս տարի ամբ չը տանեն, ամեն փարը կլատցած հայտն պարարն է ազատութեան հասնել, թէպէս անցեալ տարի փարեմ տանանք։ Բարգաւաքութիւններ էլ շատ կային, այսինքն հայերն ինքդինքով սոսինարների համար մի պատասան հայ չը տուաց հայերս։ Այս տեսակ անգամներ տատնարարութիւնից առաջ գալիք վատերը գիտցողներս հասում Ղարաքիլիսա գիւղը նուիրել է քիչ վանքի ասվելոց և քիչ «Միացեալ» ընկերութեանը 800 բուբլ։»

—

ՂԱՐԱՔԻԼԻՍԻՑ երեք վերստ հեռու գանվող Եսաղրլի գիւղում գալոց է բացվել և վարժարան է հրատարվել, որի մօտ մանուկները ստիպում են գոնէ հասարակ գրել, կարդալ և հաշուել։

—

Մեզ գրում են ՀԱՄԱՇԱՂԻՄԱՆ գիւղից որ այդտեղի գաղթականները գէպի լաւ բանց ուսուցչից, այլ ես չեն կամենում պանել նրան, այնպէս որ գաղթականից արդէն մնացու է առանց վարժապետի։ Թղթակիցը հրատիրում է այդ հանգամանքի վրա քնմանան անելի ուշադրութիւնը։

—

ՂԱՅԻՔԱՑԻՑ մեզ գրում են որ Ղազարի որը մի հայ իր կնոջը սրով վիրաւորեց։ Աստամ են այդ ոտանաւորեան փոքրի պատճառն այն էր, որ մարդը տիրեցեան գաստ իր կնոջ անենամամ կինը մէջերին ծանր վիրք ստացան՝ կարգացաս վարիչել։

—

Մեզ գրում են հնանեալը ՂԱՅԻՔԱՑԻՑ։ «Մեր քաղաքացիների մէջ գարձեալ շարունակվում են անընդհատ կռիւներ։ Շատ անգամ Ղազարի որը ստանց արդիւնքութեան մեռանցին. քաղաքացիներից մինը բարկացած լիներով անելը չը մեռ նեղաս, միւս քաղաքան էլ շատ քիչ անգիր մտաս, իսկ մի քանի անելուսամ նրան նեղաս չը թողցին»

—

Սիրերի Տանակ քաղաքից հեռագրում են «Հո-